

DELEGATURA UOKIK W KATOWICACH

Katowice, dnia 2004-08-23

RKT-61-73/04/HS

Decyzja Nr RKT 47/2004

I. Na podstawie art. 23 c) ust. 1 w związku z art. 23 a) ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 ze zm: Dz. U. z 2003 Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004 Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 956) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów działanie Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych Sp. z o.o. z siedzibą w Rudzie Śląskiej przy ul. Piastowskiej 3 polegające na:

1/ zawieraniu umów z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa z naruszeniem obowiązków wynikających z ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.) w zakresie uprawnienia konsumenta, który zawarł umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, do odstąpienia od umowy bez podania przyczyn, składając stosowne oświadczenie na piśmie, w terminie 10 dni od zawarcia umowy,

2/ stosowaniu w umowach na wywóz odpadów komunalnych, zawieranych z konsumentami, postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, w ten sposób, że przedmiotowy przedsiębiorca stosuje w umowach zapis § 2 „*Zmiana cen w cenniku nie wymaga zmiany umowy*”
i **nakazuje się** zaniechanie ich stosowania.

II. Na podstawie art. 23 c) ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 ze zm: Dz. U. z 2003 Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004 Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 956) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.) po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

określa się Przedsiębiorstwu Usług Komunalnych Sp. z o.o. z siedzibą w Rudzie Śląskiej przy ul. Piastowskiej 3, środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów:

- w celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I ppkt 1 sentencji niniejszej decyzji poprzez zaniechanie działań polegających na naruszaniu obowiązków wynikających z ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw

konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.) w zakresie uprawnienia konsumenta, który zawarł umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, do odstąpienia od umowy bez podania przyczyn,

- w celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I ppkt 2 sentencji niniejszej decyzji poprzez zaniechanie stosowania niedozwolonego postanowienia umownego zawartego w § 2 umów na wywóz odpadów komunalnych, poprzez dokonanie stosownych zmian w umowach na wywóz odpadów komunalnych, zawartych z konsumentami, a nie wykonanych w dacie uprawomocnienia się niniejszej decyzji, a także w nowych umowach zawieranych po tej dacie.

III. Na podstawie art. 72 w związku z art. 75 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 ze zm: Dz. U. z 2003 Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004 Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 956) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: postanawia się zobowiązać Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. z siedzibą w Rudzie Śląskiej przy ul. Piastowskiej 3, do poniesienia kosztów niniejszego postępowania w wysokości 30,00 zł (słownie: trzydzieści złotych).

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej zwanego organem antymonopolowym) po uprzednim przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, wszczęto z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. z siedzibą w Rudzie Śląskiej przy ul. Piastowskiej 3 (dalej zwanej przedsiębiorcą), praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na: 1/ zawieraniu umów z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa z naruszeniem obowiązków wynikających z ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.) w zakresie uprawnienia konsumenta, który zawarł umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, do odstąpienia od umowy bez podania przyczyn, składając stosowne oświadczenie na piśmie, w terminie 10 dni od zawarcia umowy, 2/ stosowaniu w umowach na wywóz odpadów komunalnych, zawieranych z konsumentami, postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, w ten sposób, że przedmiotowy przedsiębiorca stosuje w umowach zapis § 2 „*Zmiana cen w cenniku nie wymaga zmiany umowy*”, co może stanowić naruszenie art. 23 a) ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 ze zm: Dz. U. z 2003 Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004 Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 956 – zwanej także ustawą antymonopolową). (karta nr 2).

Przedmiotem działalności przedsiębiorcy jest wywóz śmieci i odpadów i unieszkodliwianie odpadów (karty nr 9-12). Obszarem działania przedsiębiorcy w zakresie odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości jest obszar województwa (...), gdzie obsługiwanych jest ok. (...) konsumentów (karty nr 6 i 35) i gdzie spotyka się z konkurencją (karta nr 5). Przedsiębiorca oświadczył, że z konsumentami zawiera umowy także poza lokalem przedsiębiorstwa, w domu klienta. (karta nr 22). W ramach prowadzonej działalności stosuje wzorce umowy to jest na wywóz nieczystości stałych (karty nr 15 i 16) oraz na wywóz

stałych odpadów komunalnych gromadzonych w znormalizowanych pojemnikach (karty nr 17-20). Na potwierdzenie stosowania wzorców umów przesłał przykładową umowę zawartą z konsumentem z województwa (...). (karty nr 23-25). Zarówno we wzorcu jak i w przykładowej umowie zawartej z konsumentem poza lokalem przedsiębiorstwa brak oświadczenia o prawie konsumenta do odstąpienia od umowy w terminie 10 dni od daty jej zawarcia. Umowy zawierane są na czas nieokreślony z możliwością wypowiedzenia umowy w trzymiesięcznym terminie. Stosowany przez przedsiębiorcę wzorzec umowy o wywóz nieczystości stałych w § 2 zawiera następujące postanowienie: „*Za usługę wymienioną w § 1 Zleceniobiorca pobierać będzie od zleceniodawcy opłaty zgodnie z Cennikiem Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych Spółka z o.o. Zmiana cen w cenniku nie wymaga zmiany Umowy.*” (...) (karty nr 15- 16). Wzorzec umowy o wywóz stałych odpadów komunalnych gromadzonych w znormalizowanych pojemnikach w § 2 pkt 1 zawiera następujące postanowienie: „*Za usługę wymienioną w § 1 Zleceniobiorca pobierać będzie od zleceniodawcy opłaty w wysokości netto....*” Według § 2 pkt 2 – „*Zmiana cen w cenniku nie wymaga zmiany Umowy.*” (...) (karta nr 17).

Przedsiębiorca uznał postawione mu zarzuty i powiadomił organ antymonopolowy, że wprowadzi zmiany we wzorcach umów oraz przystąpi do zmiany umów zawartych z konsumentami. (karta nr 35).

Organ antymonopolowy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 23 a) ust. 1 ustawy antymonopolowej *przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Ustawa antymonopolowa w art. 23 a) ust. 2 stanowi: za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.*

Stosownie do zapisu art. 4 pkt 11 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o konsumencie rozumie się przez to konsumenta w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.). Zgodnie z zapisem art. 22(1) K.c. *za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej nie związanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą.*

Każdy przedsiębiorca w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej zgodnie z art. 355 § 2 Kodeksu cywilnego zobowiązany jest do należytej staranności, w tym do przestrzegania przepisów i postępowania zgodnie z wymogami ustawy antymonopolowej.

Ustawa antymonopolowa reguluje zasady i tryb przeciwdziałania praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów, co wynika z treści art. 1 ust. 2 tej ustawy. Zbiorowy interes konsumentów znaczy dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą antymonopolową dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, jak i wtedy, gdy działania te wywołują inne niekorzystne zjawiska. Ustawa antymonopolowa w odniesieniu do konsumentów chroni ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. Działaniami antykonsumenckimi są jedynie takie działania, które dotyczą sfery interesów szerokiego kręgu uczestników rynku. Skutkami działań przedsiębiorcy dotknięci są konsumenci. Działanie przedsiębiorcy godzi w zbiorowy interes konsumentów. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem interesów nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się do końca zidentyfikować, gdyż dotyczy konsumentów, z którymi zawarto umowy, w tym konsumentów z którymi zawarto umowy poza lokalem przedsiębiorstwa jak i potencjalnych konsumentów. Przedmiotowy

przedsiębiorca, który świadczy usługi konsumentom, godzi w zbiorowy interes konsumentów, albowiem działaniami przedsiębiorcy dotknięty jest szeroki krąg konsumentów.

Ustawa z dnia 2 marca 2000r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.) obejmuje między innymi implementację dyrektywy EWG 85/577 z dnia 20.12.1985r. o ochronie konsumentów w umowach zawieranych poza lokalem handlowym (OJ L 372/31 z dnia 31.12.1985r.). Pojawienie się tej regulacji jest działaniem w ramach wykonania art. 68 Układu Europejskiego ustanawiającego stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską z jednej strony a Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi z drugiej strony, sporządzonego w Brukseli 16 grudnia 1991r. (Dz. U. z 1994r. Nr 11, poz. 38).

Pojęcie umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa obejmuje nie tylko umowę *sensu stricto* zawartą poza takim lokalem (art. 1 ust. 2) lecz także umowy zawarte wprawdzie w takim lokalu, lecz w wyniku zebrania ofert poza nim (art. 1 ust. 3)¹.

Uprawnienie konsumenta, który zawarł umowę poza lokalem przedsiębiorstwa określa art. 2 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów (...) stanowiący, że *konsument, który zawarł umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, może od niej odstąpić bez podania przyczyn, składając stosowne oświadczenie na piśmie, w terminie dziesięciu dni od zawarcia umowy. Do zachowania tego terminu wystarczy wysłanie oświadczenia przed jego upływem. Nie jest dopuszczalne zastrzeżenie, że konsumentowi wolno odstąpić od umowy za zapłatą oznaczonej sumy (odstępne). W razie odstąpienia od umowy umowa jest uważana za niezawartą, a konsument jest zwolniony z wszelkich zobowiązań. To, co strony świadczyły, ulega zwrotowi w stanie niezmienionym, chyba, że zmiana była konieczna w granicach zwykłego zarządu. Zwrot powinien nastąpić niezwłocznie, nie później niż w terminie czternastu dni. Jeżeli konsument dokonał jakichkolwiek przedpłat, należą się od nich odsetki ustawowe od daty dokonania przedpłaty. Zapis ten tylko konsumentowi daje prawo wycofania się z transakcji, prawo odstąpienia od umowy. Uprawnienie to nie może być w żaden sposób uwarunkowane lub ograniczone umową. Jest natomiast dopuszczalne ustalenie terminu dłuższego niż dziesięciodniowy (art.17).*

W przypadku umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa obowiązki przedsiębiorcy określa art. 3 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów (...). *Kto zawiera z konsumentem umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, powinien przed jej zawarciem poinformować konsumenta na piśmie o prawie odstąpienia od umowy w terminie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 i wręczyć wzór oświadczenia o odstąpieniu, z oznaczeniem swojego imienia i nazwiska (nazwy) oraz adresem zamieszkania (siedziby); obowiązany jest także wręczyć konsumentowi pisemne potwierdzenie zawarcia umowy, stwierdzając jej datę i rodzaj oraz przedmiot świadczenia i cenę. Konsument na żądanie przedsiębiorcy, poświadcza na piśmie, że został poinformowany o prawie odstąpienia i że otrzymał wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy.*

Zgodnie z zapisem art. 5 pkt 1 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów (...), jej przepisów o umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa, nie stosuje się do umów o charakterze ciągłym lub okresowym, zawieranych na podstawie ofert sprzedaży lub przez odwołanie się do ogłoszeń, reklam, cenników i innych informacji skierowanych do ogółu albo do poszczególnych osób, jeżeli konsument mógł uprzednio zapoznać się z treścią otrzymanej oferty lub informacji pod nieobecność drugiej strony umowy, a zarazem w tej ofercie lub informacji, jak i w umowie zastrzeżono prawo konsumenta do odstąpienia od umowy w terminie dziesięciu dni od dnia jej zawarcia. Można przyjąć, że umowy zawierane pomiędzy przedsiębiorcą, a konsumentami są umowami o charakterze ciągłym. Powołany przepis przewiduje ochronę konsumenta przez zastrzeżenie, że prawo odstąpienia od umowy w terminie 10 dni od daty jej zawarcia musi zawierać oferta

¹ Ewa Łętowska. Ochrona niektórych praw konsumentów. Komentarz. 3 wydanie. C.H.Beck. Warszawa 2002r, str. 27

lub informacja jak i umowa zawierana poza lokalem przedsiębiorstwa. Przedsiębiorca nie wykonywał obowiązków nałożonych ustawą o ochronie niektórych praw konsumentów (...). W przedmiotowej sprawie w przypadku zawierania z konsumentami umów poza lokalem przedsiębiorstwa konsumenci nie są poinformowani w sposób pełny i rzetelny o swoich uprawnieniach do odstąpienia od umowy, stosownie do powołanego powyżej przepisu. W stosowanym przez przedsiębiorcę wzorcu umowy oraz w umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa brak zapisu zgodnego z art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów (...), a także przedsiębiorca nie stosuje zasad ogólnych wynikających z tej ustawy. Stąd też jego działanie jest bezprawne i godzi w zbiorowe interesy konsumentów.

W związku z powyższym orzeczono jak w punkcie I podpunkt 1 sentencji decyzji.

W toku przedmiotowego postępowania przedsiębiorca powiadomił organ antymonopolowy, że dokona stosowanych zmian w umowach zawartych z konsumentami, a w przypadku zawierania umów poza lokalem przedsiębiorstwa konsumenci są informowani o możliwości odstąpienia od umowy. W przypadku zawierania umów poza lokalem przedsiębiorstwa informowanie konsumenta o prawie odstąpienia od umowy nie jest równoznaczne z wykonaniem obowiązku określonego w art. 5 pkt 1 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów.

Z analizy treści stosowanych przez przedsiębiorcę wzorców umowy i umów wynika, że niektóre postanowienia zawierają klauzule abuzywne, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy. Zapisy umów zawartych z konsumentami porównano do postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do jawnego rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) k.p.c. Uwzględniając zapis art. 479(43) k.p.c. oraz art. 23 a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji, uznano, że zapisy stosowane w umowach zawieranych z konsumentami zawierają podobne do wpisanych do rejestru postanowienia i dotyczą podobnych sytuacji konsumenta, co opisano poniżej.

Wątpliwość wzbudził zapis stosowanego przez przedsiębiorcę wzorca umowy oraz umów zawartych z konsumentami, zawierający następujące postanowienie zawarte w § 2 zdanie 2 „*Zmiana cen w Cenniku nie wymaga wypowiedzenia umowy.*”

Zapis § 2 wzorca umowy jest niezgodny z art. 385 (3) pkt 20 k.c. stanowiącym, że *niedozwolonymi postanowieniami umów są te, które przewidują uprawnienie kontrahenta konsumenta do określenia lub podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania kontrahentowi prawa odstąpienia od umowy.*

Stosowany przez przedsiębiorcę zapis nie daje konsumentowi uprawnienia do odstąpienia od umowy. Wzorzec przewiduje trzymiesięczny okres wypowiedzenia umowy. Istotną cechą świadczenia usługi jest jej cena. W przypadku istotnej zmiany ceny konsument jest uprawniony do odstąpienia od umowy. Według stosowanego przez przedsiębiorcę zapisu w przypadku zmiany ceny konsumentowi odmawia się prawa do odstąpienia od umowy. Po zawarciu umowy kontrahent konsumenta może zmienić jej istotny element to jest cenę, nie przyznając konsumentowi przysługującego prawa do odstąpienia od umowy. W podobnej sytuacji Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 17.03.2003 sygn. akt I Aca 976/02 orzekł – uznaje się za niedozwolone i zakazuje ich stosowania (...) w umowach z konsumentami postanowień wzorca umowy o treści – „czesne w następnych latach studiów może ulec zmianie w związku z uzasadnionym wzrostem kosztów ponoszonych przez uczelnię i zostanie ustalone przez rektora zarządzeniem wiążącym strony umowy zawsze przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego.” W uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny uznał, że kwestionowane „postanowienie umowy pozwala na dowolną i jednostronną zmianę czesnego przez pozwanego, bez możliwości odstąpienia od umowy przez studenta (konsumenta – słabszego uczestnika tej umowy).” Pod pozycją nr 59 wpisaną do rejestru w

dniu 14.08.2003r. znajduje się zamieszczone powyżej postanowienie wzorca umowy uznane za niedozwolone.

Umieszczenie przedmiotowych zapisów w jawnym rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone skutkuje tym, że z datą dokonania wpisu zabronione jest stosowanie niedozwolonych postanowień wzorców umów.

Wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ K.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ K.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze, jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych. Sąd dokonując oceny postanowienia umownego ocenia określony zapis, i w momencie jego wpisania do rejestru klauzula przestaje być postanowieniem konkretnego wzorca umownego, a staje się samodzielnie funkcjonującą zasadą, która została zakwestionowana. Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul (art. 479⁴³ K.p.c.), spełniają one funkcję podobną do przepisów prawa. Tak więc, dokonując oceny treści postanowień umownych wykorzystywanych przez przedsiębiorców we wzorcach umownych należy wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej (wykładnia językowa, systemowa, funkcjonalna i inna).

Stąd też, niedozwolone będą takie postanowienia umów, które mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej.

Zgodnie z art. 23a) ust. 1 ustawy antymonopolowej *przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy*. Przedmiotem niniejszego postępowania było dokonanie oceny, czy przedsiębiorca stosuje niedozwolone postanowienia umowne, których wykorzystywanie w obrocie z konsumentami jest zabronione. Przez stosowanie niedozwolonych postanowień umownych rozumieć należy realizowanie zawartej umowy w oparciu o zakazane postanowienia, tak więc realizację umowy w sposób zakazany. Jak wykazano powyżej, przedsiębiorca naruszył prawo poprzez stosowanie zakazanych postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Posługiwanie się postanowieniem, które zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, po uznaniu go przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone jest zakazane z mocy prawa. Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i organy państwowe, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Sąd orzekając co do postanowienia, iż jest to niedozwolone postanowienie umowne stwierdza, iż kształtuje ono prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, równocześnie rażąco naruszając jego interesy. Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. przez niedozwolone postanowienie umowne uważa się, postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Biorąc pod uwagę

powyższą wykładnię, można stwierdzić, iż praktyka polegająca na uniemożliwieniu konsumentom skorzystania z uprawnienia określonego w art. 385(3) pkt 20 k.c. i stosowanie przez przedsiębiorcę klauzuli wpisanej do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umów, narusza zbiorowy interes konsumentów.

Zgodnie z zapisem art. 23 a/ ust. 2 ustawy antymonopolowej za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, godzące w zbiorowe interesy konsumentów. Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed godzącymi w nie naruszeniami polegającymi na sprzecznych z prawem (zakazanych przez przepisy innych ustaw) działaniach przedsiębiorców. Tworząc katalog działań, które będą uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów ustawodawca posłużył się zwrotem „w szczególności”. Oznacza to, że wskazany w art. 23 a ust. 2 katalog ma charakter przykładowy. Zamiarem ustawodawcy było uznanie za praktykę działań, które naruszyły przepisy innych ustaw. W przepisie art. 23 a ustawy antymonopolowej nie ma odwołania do konkretnych ustaw, z tego względu, że byłoby to sprzeczne z zasadami poprawnej legislacji, ale też niepotrzebnie ograniczało Prezesa Urzędu w jego decyzjach w sprawach niedozwolonych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Normy materialnoprawne istotne z punktu widzenia wydania decyzji znajdują się w innych ustawach, poza ustawą antymonopolową. W związku z powyższym orzeczono jak w punkcie I podpunkt 2 sentencji decyzji.

Wobec powyższego, organ antymonopolowy przedstawione zachowanie przedsiębiorcy uznaje za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje zaniechanie ich stosowania.

Przedsiębiorca powiadomił organ antymonopolowy, że częściowo zaniechał stosowania praktyk, poprzez zmianę wzorca umowy. Zgodnie z zapisem art. 23 e ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów - Nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującej zaniechanie jej stosowania, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, a której mowa w art. 23 a. Stosownie do zapisu art. 23 e ust. 3 ustawy ciężar udowodnienia okoliczności, o których mowa w ust. 1 spoczywa na przedsiębiorcy. W przedmiotowej sprawie nie mamy do czynienia z zaprzestaniem stosowania zarzucanych przedsiębiorcy praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Należy podkreślić, że przedsiębiorca nie przedstawił żadnych dowodów na to, że zmienił wzorce umów na wywóz odpadów komunalnych, a także nie przedstawił żadnych dowodów na to, że zmienił umowy zawarte z konsumentami. W związku z powyższym, ponieważ przedsiębiorca nie udowodnił okoliczności o których mowa w art. 23 e ust. 1 ustawy nie można uznać, że zaprzestał stosowania praktyk określonych w punkcie I ppkt 1 i ppkt 2 sentencji niniejszej decyzji. Stąd też brak podstaw do wydania decyzji na podstawie art. 23 e ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 23 c) ust. 2 ustawy antymonopolowej w decyzji, organ antymonopolowy może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu. W związku z powyższym określa się przedsiębiorcy środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów:

- w celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I ppkt 1 sentencji niniejszej decyzji poprzez zaniechanie działań polegających na naruszaniu obowiązków wynikających z ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.) w zakresie uprawnienia konsumenta, który zawarł umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, do odstąpienia od umowy bez podania przyczyn

- w celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I ppkt 2 sentencji niniejszej decyzji poprzez zaniechanie stosowania niedozwolonego postanowienia umownego zawartego w § 2 umów na wywóz odpadów komunalnych,

poprzez dokonanie stosownych zmian w umowach na wywóz odpadów komunalnych, zawartych z konsumentami, a nie wykonanych w dacie uprawomocnienia się niniejszej decyzji, a także w nowych umowach zawieranych po tej dacie.

Przedsiębiorca uznając postawione mu zarzuty powiadomił organ antymonopolowy, że przystąpi do zmiany umów zawartych z konsumentami i w terminie 6 miesięcy dokona stosownych zmian w ok. (...) zawartych umów. Organ antymonopolowy przychyłając się do wniosku przedsiębiorcy uznał, że w tym terminie przedsiębiorca zobowiązany jest dostosować umowy dotychczas zawarte z konsumentami do obowiązujących przepisów, które wykazano w uzasadnieniu do punktu I niniejszej decyzji. Natomiast od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji przedsiębiorca zobowiązany jest do wprowadzenia stosownych zmian we wzorcach umów i w oparciu o te nowe zmienione wzorce uwzględniające treść niniejszej decyzji powinien zawierać nowe umowy z konsumentami. W związku z powyższym należało orzec jak w punkcie II sentencji.

Zgodnie z art. 75 ustawy antymonopolowej, organ antymonopolowy rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 72 ustawy, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku organ antymonopolowy stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania.

Niniejsze postępowanie zostało wszczęte z urzędu. W wyniku tego postępowania organ antymonopolowy w punkcie I sentencji decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania dla organu antymonopolowego, są wydatki w wysokości 30,00 zł związane z korespondencją organu antymonopolowego z przedsiębiorcą. W związku z powyższym organ antymonopolowy postanowił obciążyć przedsiębiorcę kosztami postępowania w wysokości 30,00 zł (słownie: trzydzieści złotych).

W związku z powyższym należało orzec jak w punkcie III sentencji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 511010100078782231000000, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Na postanowienie zawarte w punkcie III niniejszej decyzji, na podstawie art. 78 ust. 6 ustawy antymonopolowej w związku z art. 479²⁸ § 1 pkt 2 k.p.c. przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach
Alicja Kral